

डा. शालिष्कर्का अधिकारी

रेल्वे आयोजना विवाद टुँडिँदै

पूर्व-पश्चिम विद्युतीय रेलमार्ग अन्तर्गत काँकरभिटा-इनरुवा खण्डमा पर्ने जग्गा रोक्का राखेको लामो समयपछि सरकारले आशिक फुकुवा गरेको छ । आयोजनाले यसअद्य रेलमार्गमा पर्ने सम्पूर्ण जग्गा रोक्का गरेको थियो । जसका कारण जग्गाधनीले रेल्वेको नक्सामा नपरेको जग्गा समेत सामाजिक एवम् व्यावहारिक कारणले उपभोग गर्न पाएका थिएन् । जग्गाधनी लगायत सरोकारवाला व्यक्तिहरुका बीच यसअद्य पटक-पटक संवाद र वार्ता भए पनि समाधान नजाएपछि जग्गाधनीहरुले संघर्ष समिति गठन गरी आन्दोलनका कार्यक्रम गर्दै आएका थिए । रेल्वे प्रभावित तथा मुआब्जा समन्वय समिति संयोजक डा. लक्ष्मीप्रसाद मैनालीले भाषा-इनरुवा खण्डमा मात्रै सोरड, सुनसरी र भाषापाका गरी अठार पालिकाका त्रिस्तु बटा बडाका रेल्वे मार्गमा पर्ने जग्गाधनी पीडित भएको बताएका थिए ।

वि.सं. २०६७ सालमा भारत सरकारका तर्फबाट सम्भाव्यता अध्ययन गरी २०६८ सालदेखि रेल्वे आयोजना विधिवत स्थापना भएको थियो । त्यसयता आयोजनाले मेची-महाकालीभित्र नौ सय पच्चीस किलोमिटर रेल्वे मार्गको निर्माण लागत नौ खर्च पचपन्न अर्ब निर्धारण गरेको थियो । रेल्वे मार्ग पच्चास मिटर चौडाइको हुने भएकाले त्यही सीमाभित्रको जग्गा मात्रै रोक्का गर्नुपर्ने समन्वय समितिले मार्ग राख्दै आएको थियो । अधिग्रहण गरिएको जग्गाको उचित मुआब्जा पनि तत्काल दिनुपर्ने समितिको मार्ग थियो । तर, योजना प्रारम्भ भएको एक दशक बित्सकदा पनि भाषा-इनरुवा खण्डको काम ठप्प जस्तै थियो । दुई वर्षदेखि एउटै कित्ताका रेल्वे मार्गमा पर्ने सम्पूर्ण जग्गा सरकारले रोक्का गरेपछि जग्गाधनीले व्यवहारिक गज्जो टार्न र बेचबिखन गर्न पनि पाएका थिएन् ।

समन्वय समितिको पटक-पटकको मार्ग, संघर्ष र स्थानीय प्रशासनसँगको वार्ताले समाधान नदिएका बेला काग्रेस भाषापाका सभापति देउकुमार थेवेको नेतृत्वको प्रतिनिधि मण्डलले पार्टी सभापति शेरबहादुर देउवा, प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाललाई भेटेर रेल्वे क्षेत्रमा नपर्ने जग्गा फुकुवा गर्न मार्ग गरेको थियो । प्रदेश संसदहरू समेत सम्मिलित प्रतिनिधि मण्डलले सम्बद्ध पदाधिकारी तथा मन्त्रीहरुलाई भेटेर पीडितहरुको मार्ग सम्बोधनका लागि सहजीकरण गर्न अनुरोध गरेको थियो । त्यसकै आधारमा बसेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले रोक्का गरिएको जग्गा आशिक फुकुवा गर्ने निर्णय गरेको हो । यसअद्य भाषापाका राजनीतिक दलहरू, प्रमुख जिल्ला अधिकारी, रेल आयोजनाका अधिकारी, सरोकारवाला बीच भएको बैठकले मुआब्जा वितरण तथा जग्गा फुकुवा गर्न पहल गर्ने निर्णय गरेको थियो । सरकारको यो निर्णय सँगै बाहु वर्षदेखि कचल्टिएको रेल्वे मार्ग सम्बन्धी विवादको अन्त्य भएको छ । तर, त्यसको पूर्णताका लागि सरकारले अधिग्रहण गरिए जग्गाको उचित मूल्यांकनका आधारमा तत्काल मुआब्जा वितरण गर्नुपर्दै ।

चैत-बैशाख महिना वनपाखामा ढकमक फूलेर राताम्य हुनु गुरुङको विशेषता नै हो । त्यसैले त अरु फूलभदा उच्च कोटीमा आकर्षण बनाउन सकेको छ । अस्तित्व राख्न सफल भएको हुनसक्छ । तर, अहिले ठिग्गें उचितको देखा कर्ता लाज लागेको होला ? थेरेको मन्मा एउटै जिजासा पाइन्छ, चैत-बैशाख ढकमक फूले गुराँसलाई यस वर्ष किन बैस नजाएको होला ? पाणीभरा जाने पदमार्ग दायाँबायाँ गुराँसको भाड । तर, गुराँस हो कि होइन भने ठम्याउन निकै मुसिकल छ । किनकि अरु सख्भन्दा त्यति भिन्नता देखिएन । पाणीभरा मन्दिरमा प्रत्येक दिन पूजागाठ गर्न जाने आउने तीर्थयात्री एकैछन उपर्याको यसो हुने गर्दछ । अनि भने गर्दछ-यसपटक गुराँस किन फुलेन ?

विगतको समयमा पाणीभरा जाने पदमार्गमा कुनै विशेष व्याप्ति वा दुलहीको स्वागत गर्नाले लागि बसेको जस्तै पदमार्गको दायाँबायाँ विभिन्न प्रकारका लालीपुराँसका फूलमा चुहाएको हुन्छ । पाणीभरा क्षेत्रका वनपाखा रङ्गिन बन्न्यो । लालीपुराँस फुलेपछि पाणीभरा दर्शनका लागि आउने गरेको पाणीभरा क्षेत्र विकास समितिका कार्यकारी निर्वाचक मन्माणि काफलेले बताउँहुन्छ । नेपालमा पाइने ३२ प्रजातिका गुराँसमध्ये पाणीभरा क्षेत्रमा मात्र २६ प्रजातिका पाइने समिति जानाएको छ । सिदिर्पा गाउँपालिका-४ सालाखारुको फूलमार्ग तिम्बलाई पाणीभरा दर्शनसँगै पदमार्गको दायाँबायाँ फुलेको गुराँसको आनन्द लिने पनि धोकेथियो । उहाँका एकी रङ्गिन सोच काम्पार्य टिक्कन स्वागतमा चुहाएको गुराँस फुलेको बताउँहुन्छ ।

जलवायु परिवर्तन कारणले गुराँस फूल नसकेको क्षेत्रमा संरक्षण क्षेत्रका बन संरक्षक दिपेन्द्र पोखरेल बताउनुहुन्छ । यस वर्ष विगतको जस्तो असोजारेखि खासै वर्षा हुन सकेन । हिमाली भेगहरूमा हिमपात नम्है हुँदै पर्ने समय गएको छ । विगतमा चौंदी जस्तै सेताम्य हुने हिमालहरू कोलो चड्हान जस्तै देखिन थालेका छन् । हिँडे पल्टेर हिमरेखाखन्दा माथि जन थालेको पोखरेलले बताउनुहुन्छ । वेदप्रसाद घिमिरेले स्वागत गरेको कार्यक्रमको सञ्चालन लक्ष्मी बढार्इले गरेको थिए । कार्यक्रममा मात्र र रस्ताको हुन्नुपर्ने गरेको छ ।

रेडक्रस सोसाइटी अर्जुनधाराका सभापति कृष्णप्रसाद भट्टराई, नेपाल महिला संघ बडा सभापति रेनुका बुदायोकी, नेपाली काग्रेस प्रदेश प्रतिनिधि मदन थापा लगायतले शुभकामना मन्त्र्य राखेका थिए ।

वेदप्रसाद घिमिरेले स्वागत गरेको कार्यक्रमको सञ्चालन लक्ष्मी बढार्इले गरेको थिए । कार्यक्रममा २० जनाभन्दा बढीले रक्तदान गरेको छ ।

रेडक्रस सोसाइटी अर्जुनधाराका सभापति कृष्णप्रसाद भट्टराई, नेपाली काग्रेस अर्जुनधारा नगरपालिका बडा नं. ४ को आयोजनामा रक्तदान कार्यक्रममा नपर्ने गरेको छ ।

नेपाली काग्रेस भाषापाका सचिव एवम् प्रमुख अतिथि कृष्ण हुमाराँको प्रमुख आत्मिय र वडायक्ष खेवे काफलेको अध्यक्षतामा सम्पन्न कार्यक्रममा नेपाली

सटियन सन्दर्भ

रोज्जे भने चाहिँ दलका नेतृत्व र नेताको जिम्मामा रह्न्छ ।

जनताका अधिकारका लागि लडेका दल कालान्तरसम्म संक्रिय भइरहनु पर्दछ भने जनताले ठानेको पाइन्छ । त्यसैले अब दुला दल सचिन्नै पर्दछ, नसचिन्नै देश र जनताले सोचेको जस्तो भविष्य शीघ्र हात पार्न सम्भव छैन भर्त विनाको व्यक्त गरीएको दीरेको बढेको छ । राजेश्वरमा नयाँ दल र नयाँ उमेदवार चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ । राजेश्वरमा नयाँ दल र नयाँ उमेदवार चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देखे प्रवृत्ति सर्वत्र बढेको छ ।

जनताले आपालै राजनीतिक दलमा आमनाराईको पूर्ण विश्वस्त हुन सकेको देखिन चिन्नै चयन गरे पनि भविष्य उदाहरणीय रेल्वेको नेतालाई राजासहर मान्यूपर्ने र नेतालाई उसलाई रेल्वेको रूपमा देख

